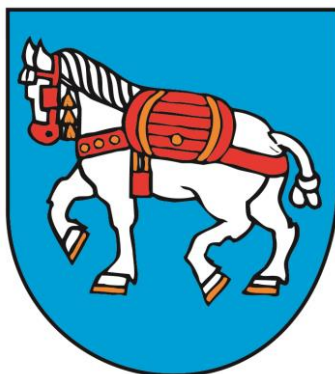

Cumoin da
Lantsch

Gemeinde
Lantsch/Lenz

010

Constituziun digl cumegn da Lantsch

2005

	Decisiun		an vigour a parteir digls
Relasch	Radunanza communal Approvaziun dalla regenza	19-06-2005 06-09-2005 / 1089	19-06-2005
* Revisiun parziala	Radunanza communal Approvaziun dalla regenza	28-10-2018 06-08-2019 / DR 543	01-01-2019
** Revisiun parziala	Cumegn d'urna Approvaziun dalla regenza	19-05-2019 06-08-2019 / DR 543	19-05-2019
*** Revisiun parziala	Cumegn d'urna Approvaziun dalla regenza	13-02-2022 08-03-2022 / DR 189	13-02-2022

Register digl cuntign

I. Determinaziuns generalas

Art. 1	Cumegn	4
Art. 2**	Autonomia	4
Art. 3**	Pensum	4
Art. 4	Lungatg uffizial	4
Art. 5	Egualitad dallas schlattagnas	4

II. Dretgs politics ed obligaziuns

Art. 6**	Abilitad da votar	5
Art. 7**	Dretg da votar ed eligibladad	5
Art. 8	Votaziuns ed elecziuns federalas e cantunalas	5
Art. 9	Dretg d'iniziativa, a) Prancepi	5
Art. 10	Dretg d'iniziativa, b) Inoltraziun ed examinaziun dalla proposta	5
Art. 11*	Dretg d'iniziativa, c) Procedura	5
Art. 12*	Dretg d'iniziativa, d) Retratga	6
Art. 13	Dretg da petiziun	6
Art. 14*	Moziun	6
Art. 15**	Sclarimaint	6
Art. 15a*	Referendum	6
Art. 16**	Dretg da recurs	7
Art. 17**	Protocols ed invista aint igls protocols	7
Art. 17a**	Obligaziun d'infurmaziun	7
Art. 18**	Responsabladad	7

III. Organisaziun communal

A. Generalitads

Art. 19*	Organs	8
Art. 20*	Perioda d'uffezi, taimp d'elecziuns e surdada digl uffezi	8
Art. 21	Elecziuns complementaras	8
Art. 22**	Incumpatibladad	8
Art. 23**	Raschungs d'exclusiun	9
Art. 23a**	Elecziun an cass da incumpatibladad u muteivs d'exclusiun	9
Art. 23b**	Obligaziun da sa participar allas sedutas	9
Art. 24**	Raschungs da recusaziun	9
Art. 24a**	Reponderaziun	10
Art. 24b**	Decisiuns consultativas	10
Art. 25***	Indemnisaziun	10
Art. 26*	Demissiun	10
Art. 27**	Obligaziun da secretezza	10

B. Organs comunals

1. Igl cumegn d'urna*

Art. 27a*	Cumpetenzza d'elecziun	11
Art. 27b*	Cumpetenzza da decider	11
Art. 27c*	Procedura	11
Art. 27d*	Modus d'eliger	12
Art. 27e*	Modus da votar	12

2. La radunanza communal*

Art. 28**/**/**	Radunanza communal	13
Art. 28a*	Conclus sottomess agl referendum	14
Art. 29**	Convocaziun, tractandas	14

Art. 29a**	Publicitad, recusaziun	15
Art. 30	Presidi	15
Art. 31**	Predeliberaziun	15
Art. 32	Modus da votaziun	15
Art. 33*	Modus d'elecziun	15
Art. 34**		16
Art. 35**/**		16
Art. 36**		16
3. La suprastanza communal*		
Art. 37	Suprastanza communal	16
Art. 38***	Constituziun	16
Art. 39	Sedutas	16
Art. 40**	Abilitad e cumpetenzza da decider	16
Art. 41**/**/**	Cumpetenzas	17
Art. 41a***	Cumpetenzas d'elecziun	18
Art. 42***	Departamaints	18
Art. 43***		18
Art. 44***	Mastral	19
Art. 45**	Sottascripziun digl cumejn; meds legals	19
4. La cumischung da gestiun*		
Art. 46	Cumischung da gestiun	19
Art. 47**/**	Penums	19
IV. Direcziun/Administraziun communal / Ampluias comunals		
Art. 47a***	Direcziun	21
Art. 48***	Administraziun communal	21
Art. 49**	Scrivant da cumejn	22
Art. 50**/**	Pladimaint digl personal	22
V. Finanzas, taglias ed otras taxas		
Art. 51	Facultad communal	23
Art. 52**	Prancepis da finanzas, prancepis dalla contabilitad	23
Art. 53**	Vender ed impinar facultad da gioldamaint	24
Art. 54	Garanzeia digls basigns da finanzas, taglias	24
Art. 55**	Taxas d'utilisaziun e contribuziuns da costs	24
Art. 56	Taxas	24
Art. 57	Taxa da preferientscha	24
Art. 58**	Taxa per giasts u alloschamaint e taglia per la promoziun digl turissem	24
VI. Determinaziuns finalas e transitoricas		
Art. 59	Revisiun	25
Art. 60**		25
Art. 61	Ulteriouras determinaziuns	25
Art. 62	Aboliziun da determinaziuns cuntradictoricas	25
Art. 63	Text decisiv dalla constituziun	25
	Approvaziun	25

Constituziun digl cumegn da Lantsch

I. Determinaziuns generalas

Art. 1

Cumegn Igl cumegn da Lantsch/Lenz è ena corporaziun territoriala digl dretg public. Ella sa cumpona dallas persungas sesentas segl sies territori.

Art. 2**

Autonomia Ainfra igls cunfegns dalla legislaziun dalla confederaziun e digl cantun sottastat agl cumegn igl dretg d'autonomia. Aint igl rom dalla sia cumpetenzza legala exequescha igl cumegn la suveranità da tottas persungas, animals e tgossas tgi sa cattan segl sies territori.

Art. 3**

Pensum Igl cumegn adamplescha igls pensums tgi sa dattan ad el per igl bagnstar dalla generalità. Ella promova igl svilup cultural scu er igl bagnstar social ed economic e relascha las leschas ed igls regulativs basignevels.

Igl cumegn pò surdar l'execuziun da pensums definias a corporaziuns publicas u da dretg privat, instituziuns, fundaziuns u a privats e stgaffeir organisaziuns digl dretg public e privat u sa participar a talas.

Art. 4

Lungatg uffizial Igl rumantsch è igl lungatg tradiziunal digl cumegn. Igls lungatgs uffizials èn rumantsch e tudestg. Mintga abitant ò igl dretg da far adiever libramaintg dad egn digls dus lungatgs uffizials a bucca ed an scretg. Igl cumegn promova las fadeias per igl svilup digl lungatg tradiziunal.

Art. 5

Egualità dallas schlattagnas Denominaziun da persungas, professiuns e funcziuns da chella constituziun sa refereschon a tottas dus schlattagnas, schinavant tgi sa resulta navot oter digl senn dalla constituziun.

II. Dretgs politics ed obligaziuns

Art. 6**

Abilitad da votar

Abels da votar èn tottas persungas tgi on cumplania igl 18. onn da vigliadetna e tgi èn betg sottamessas ad ena curatella cumplessiva perveia d'inabilitad permanenta da giuditgier u tgi vignan represchentadas dad en mandatari.

Art. 7**

Dretg da votar ed eligibladad

Dretg da votar an fatgs communal on burghes svizzers abels da votar tgi abiteschan aint igl cumegn e persungas digl exterior ablas da votar, tgi disponan d'ena lubientscha da domicil C e tgi abiteschan ed èn annunztgeidas aglmanc tschintg onns sainza interrupziun aint igl cumegn da Lantsch/Lenz.

Mintga persunga cun dretg da votar pò neir eligeida ainten en'istanza communal.

Art. 8

Votaziuns ed elecziuns federalas e cantunalas

Per elecziuns e votaziuns federalas e cantunalas valan las determinaziuns vertentas dalla confederaziun e digl cantun.

Art. 9

Dretg d'iniziativa

a) Prancepi

30 persungas ablas da votar pon pretender an scretg ena votaziun per fatgs communal inoltros dad ellas. Exclud da chel dretg èn decisiuns tgi schean aint igl rom dallas cumpetenzas dallas instanzas communalas u relaziuns da dretg regladas tranter igl cumegn e terzas persungas.

L'iniziativa pò neir inoltrada an furma d'ena proposta generala u d'en sboz formulo.

Art. 10

b) Inoltraziun ed examinaziun dalla proposta

L'iniziativa è d'inoltrar alla suprastanza communal cun la sottascripziun digls iniziants.

Propostas d'iniziativa cun en cuntign illegal na dastgan betg neir sottamessas alla votaziun.

La suprastanza communal decida schi chella è valevla e communitgescha chegl cun ena disposiziun agls iniziants an terma d'en meis.

Art. 11 *

c) Procedura

Ena iniziativa valevla ò da neir tractada igl pi tard ainfra 12 meis siva dalla inoltraziun.

Iniziativas formuladas èn, cun u sainza cunterproposta, da sottametter alla votaziun ainfra igl madem taimp conform alla furma inoltrada.

È ena cunterproposta avant mang, vign decida igl ampren tranter chella e la proposta dall'iniziativa. Sessour decida la radunanza communal cun ena votaziun definitiva tranter l'approvaziun u la refusiun dalla proposta, tgi è sa resultada dall'amprema votaziun. All'urna ègl da sottametter agls votants cun dretg da votar ena dumonda da tagl correspondententa.

Art. 12 *

d) Retratga

En'iniziativa pò neir retratga digls tschintg amprens sotsigneiders anfignen alla proclamaziun digl termin da votaziun, schinavant tg'ella na cuntigna betg en'otra clausla da retratga.

Art. 13

Dretg da petiziun

Igl dretg da petiziun è garantia.

Mintga abitant ò igl dretg da sottametter an scretg propostas, giaveischs e reclamaziuns allas instanzas communalas per piglier posiziun.

La suprastanza communal è oblieida da piglier posiziun an terma da 3 meis versa la petiziun.

Art. 14 *

Moziun

Mintga persunga cun dretg da votar, ò igl dretg d'inoltrar ena moziun alla radunanza communal per affars tgi n'èn betg menziunos sen la glista da tractandas e tgi schea an cumpetenzza digls votants.

Per regla dat la suprastanza communal rapport a caschung dalla proxima radunanza communal ansemen cun ena proposta davart la moziun. Schi la moziun vign declarada per relevanta, ò la suprastanza communal da sottametter an terma dad 1 onn en sboz elaboro alla radunanza communal u eventualmaintg agl cumegn d'urna per la decisiun.

Digl reminent valan igls art. 10 ed 11 da chella costituziun conform a lour senn.

Art. 15**

Sclarimaint

Mintga persunga cun dretg da votar pò pretender dalla suprastanza sen radunanza communal sclarimaint davart igl stadi u la liquidaziun d'en fatg communal.

Igl sclarimaint ò da neir do igl pi tard dalla proxima radunanza communal. El pò neir snaea u referia schi interess considerabels digl cumegn u da terzas persungas s'opponan.

Resalvos restan igl secret d'uffezi e las prescripziuns davart igl schurmetg da datas.

Art. 15a *

Referendum

Decisiuns dalla radunanza communal tenor art. 28a on da neir sottamessas agl cumegn d'urna, schi 20 persungas cun dretg da votar peglian igl referendum lotiers an terma da 30 deis.

Decisiuns tgi èn sottamessas agl referendum facultativ, on da neir publicitgeidas dalla suprastanza communal aint igl figl uffizial communal, cun l'indicaziun digl de da scadenza digl referendum.

Las sottoscripziuns on da neir inoltradas alla suprastanza communal avant la scadenza digl termin digl referendum. Sch'igl referendum è reuschia, succeda la votaziun all'urna ainfra igls proxims seis meis.

Schi aintran ainfra igl termin digl referendum nignas pretensiuns per ena votaziun all'urna, daclera la suprastanza communal l'antrada digl conclus an vigour legala cun ena publicaziun uffiziala.

Art. 16**

Dretg da recurs

Igl dretg da recurs cunter decisiuns e disposiziuns digls organs comunals sa drezza tenor la legislaziun cantunala.

Art. 17**

Protocols ed invista aint igls protocols

Dallas tractandas dalla radunanza communal, dalla suprastanza communal e d'ulteriouras instanzas comunalas u cumischungs, ò da neir mano protocols an scretg tgi infurmeschan aglmanc dalle decisiuns, digls resultats d'elecziuns scu er d'opposiziuns eventualas davart la violaziun da determinaziuns da cumpetenzza e da procedura. Els on da neir sottascretgs digl protocollist e siva dall'approvaziun explicita u silenziosa er digl mastral.

Resalvond la suandonta alineia 3, on igls protocols da neir preschentos per l'approvaziun agl madem gremi.

Igl protocol dalla radunanza communal vign exponia durant en meis siva dalla radunanza communal an canzleia communal e publicitga sen la pagina d'internet digl cumegn risguardond las determinaziuns legalas per la protecziun da datas.

Protestas vers igl protocol dalla radunanza communal on da neir inoltradas an scretg alla suprastanza communal an terma digl termin d'exposiziun da 30 deis. Chellas vignan tractadas dalla proxima radunanza communal ed igl protocol approvo siva.

Vignan inoltrada nignas protestas ainfer igl termin d'exposiziun, vala igl protocol siva dalla scadenza digl termin d'exposiziun per approvo.

Igls protocols dalla radunanza communal publica stattan an disposiziun per invista a mintgign. L'invista agls protocols dalla suprastanza communal e dalle ulteriouras instanzas comunalas vign angal lubeida, schi so neir fatg valeir en interess giustifitgia. Agl dretg d'invista so er neir satisfatg cun surdar en extract digl protocol.

Art. 17a**

Obligaziun d'informaziun

La suprastanza communal infurmescha la publicitad periodicamaintg ed an moda adequata davart igls fatgs d'interess general.

Art. 18**

Responsabladad

La responsabladad digls organs comunals per donns caschunos exequond lour uffezi per greva negligentscha u aposta, sa drezza sa drezza alla lescha cantunala davart la responsabladad digl stadi.

III. Organisaziun communal

A. Generalitads

Art. 19 *

Organs

Las persungas cun dretg da votar furman an sia totalitad igl organ suprem digl cumegn.

Ellas exequeschan lur dretgs conform a chesta constituziun antras igl cumegn d'urna ed antras la radunanza communal.

Igls organs ordinaris digl cumegn èn:

- a) igl cumegn d'urna
- b) la radunanza communal
- c) la suprastanza communal
- d) la cumischung da gestiun

Art. 20 *

Perioda d'uffezi, taimp d'elecziuns e surdada digl uffezi

La perioda d'uffezi digls uffizials comunals cozza treis onns.

Elecziuns all'urna on li durant igl terz quartal, schi pussebel ansemen cun votaziuns federalas u cantunalas.

Schi en sagond scrutini è necessari, ò chel li igl pi tard quatter emdas siva digl ampren.

Las elecziuns digls ulteriours uffizials comunals, tgi vignan fatgas dalla radunanza communal, on li mintgamai la davosa dumengia d'otgover.

La surdada digl uffezi ò li igl 1 da schaner digl onn sequent.

Igl uffizial partent è responsabel per la surdada regulara digl uffezi.

Art. 21

Elecziuns complementar

Sorta en uffizial definitiv durant la perioda d'uffezi per qualunque muteiv, ègl d'eliger en suppleant an terma da 6 meis per igl rest dalla perioda d'uffezi, nun tgi la proxima elecziun ordinaria succeda ainfra chels proxims 6 meis.

Per las elecziuns complementar valan las mademas determinaziuns scu per las elecziuns ordinaras.

Art. 22**

Incumpatibladad

En amplua communal stabel na dastga betg appartigneir all'autoritad ad el directamaintg superioura. El pò pero neir tratg tiers cun vusch consultativa a tractativas.

Commembers dalla suprastanza communal ed ampluias comunals na dastgan betg esser commembers dalla cumischung da gestiun.

Raschungs d'exclusiun	<p>Art. 23**</p> <p>Paraints e chinoss an lengia directa, consorts e fardagliuns scu er persungas, tgi veivan ansemen an partenadi registro u tgi veivan an ena cuminanza factica da veta, na dastgan betg far part a madem taimp dalla madema autoritad communal.</p> <p>Chellas raschungs d'exclusiun valan er tranter commembers dalla suprastanza communal e la cumischung da gestiun.</p> <p>Schi existan raschungs d'exclusiun, alloura è chella persunga eligeida tgi ò obtignia igl madem mument d'elecziun las pi bleras vuschs. Schi las candidatas e candidats on obtigna madem bleras vuschs, decida la bistgetta.</p>
Elecziun an cass da incumpatibladad u muteivs d'exclusiun	<p>Art. 23a**</p> <p>Vign en candidat eligia per divers uffezis tg'el na dastga betg exequir a madem taimp cun en oter uffezi, ò'l da sa decider dalunga per l'egn u l'oter uffezi.</p> <p>È igl eligia preschaint alla radunanza d'elecziuns, ò'l da communitgier immediat la sia decisiun. È igl eligia absent, stò'l communitgier las sia decisiun an scretg alla suprastanza communal an terma dad 8 deis.</p> <p>Vign eligeida egna dallas persungas, tranter las qualas i exista en muteiv d'exclusiun tenor art. 23 ed è l'otra an uffezi, sainza tgi la sia reelecziun stess an dumonda, è l'elecziun nunvalevla.</p>
Obligaziun da sa participar allas sedutas	<p>Art. 23b**</p> <p>Resalvond muteivs mutivos, èn igls commembers d'istanzas obliias da sa participar allas sedutas.</p>
Raschungs da recusaziun	<p>Art. 24**</p> <p>En commember d'ena istanza communal stò s'absentar tar tractativas ed votaziuns, schi el sez u ena persunga an relaziun d'exclusiun cun el agl senn d'art. 23 ò en interess direct e persunal.</p> <p>En commember dalla cumischung da gestiun ò da s'absentar tar l'examinaziun digl rendachint e dalla gestiun d'ena istanza, cumischung u uffezi, schi el sez u ena persunga tgi stat cun el an relaziun d'exclusiun, agl senn d'art. 23, appartigna a chella istanza, cumischung u uffezi.</p> <p>Schi l'exclusiun è dispitevla, decida mintgamai l'istanza digl cass an assenza digl commember pertutgia.</p>

Art. 24a**

Reponderaziun

Decisiuns digl cumegn d'urna e dalla radunanza communal pon neir sottamessas da tot taimp a tals per reponderaziun. Resalvos restan dretgs da terzas persungas.

Avant la scadenza d'en onn siva dall'antrada an vigour dalla decisiun ègl angal d'antrar ainten ena reponderaziun, schi chegl vign decida davart digl fatg cun ena pluralitad da dus terzas digls votants.

Art. 24b**

Decisiuns consultativas

La suprastanza communal pò sottametter ena tractanda impurtanta agl cumegn d'urna ed alla radunanza communal scu votaziun consultativa. Igl resultat dalla votaziun è giuridicamaintg betg liont, el leia surtot ni igl cumegn d'urna, ni la radunanza communal ni la suprastanza communal.

Art. 25***

Indemnisaziun

Igls commembers d'istanzas communalas ed igls funcziunaris communalas vignan indemnisos per lour prestaziuns da labour tenor la lescha da paia relascheada dalla radunanza communal.

Art. 26 *

Demissiun

Mintga commember d'en'istanza communalà ò d'inoltrar alla suprastanza communal la sia demissiun an scretg anfignen igl pi tard igls 30 d'avregl avant la radunanza d'elecziuns. La demissiun ò da neir publicgeida ainfra 30 deis aint igl organ da publicaziun.

Art. 27**

Obligaziun da secretezza

Igls commembers dallas autoritads communalas ed igls funcziunaris communalas, scu er ampluias communalas e privats, tgi adampleschan incumbensas publicas èn obliias a secretezza. A persungas betg autorisadas dastga betg neir do sclarimaint ni concernent la discussiun ni concernent igl cuntign da protocols da cumegn u d'ulterioras actas, tgi cuntignan fatgs tgi èn betg destinats per la publicitad.

L'obligaziun da secretezza resta er siva aveir termino igl taimp d'uffezi u da sarvetsch.

Davart igl aboleir l'obligaziun da secretezza d'en commember d'en'istanza decida l'istanza an exclusiun digl commember pertutgia, davart dallas otras persungas oblieidas all'obligaziun da secretezza decida mintgamai l'istanza superioura da talas.

B. Organs communalis

1. Igl cumeagn d'urna*

Art. 27a*

Cumpetenzza d'elecziun

Igls votants cun dretg da votar eligian all'urna:

- a) igl mastral,
- b) quatter commembers dalla suprastanza communal,
- c) treis commembers dalla cumischung da gestiun ed en suppleant.

Art. 27b*

Cumpetenzza da
decider

Igls votants cun dretg da votar decidan all'urna davart:

1. relascher e midar la constituziun communal;
2. relascher e midar leschas communalas cunter las qualas igl è nia piglia igl referendum;
3. lubeir expensas e speisas tgi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs u cunter las qualas igl è nia piglia igl referendum;
4. piglier se novs amprests da daners e surpiglier siertads, tgi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs u cunter las qualas igl è nia piglia igl referendum;
5. comprar, vender ed impinar schaschant scu er conceder u liberar servituts e grevezzas funsilas, schinavant tgi chels affars surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs u cunter las qualas igl è nia piglia igl referendum;
6. conceder amprests, schi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs e schi sa tracta betg da daners da fondos, tgi schean conform agl rom d'adiever, an cumpetenzza dall'istanza autorisada;
7. decider davart la fusiun cun oters cumeagns.

Cun excepziuns dallas elecziuns, on igls affars tgi vignan sottamess agl cumeagn d'urna da neir discussos dalla radunanza communal e deliberos per mangs dalla votaziun all'urna cun ena recumondaziun per la votaziun.

Art. 27c*

Procedura

La suprastanza communal procura, tg'igls documaints da votaziun vignan tarmess agls votants aglmanc diesch deis avant igl de da votaziun.

Igls documaints da votaziun sa cumponan digl project da votaziun tenor igl pled, l'explicaziun, igl cedel da votar, igl certificat da votar ed igls documaints per la votaziun per posta. Las explicaziuns cuntignan ena proposta mutivada dalla suprastanza communal. Cunterargumaints essenzials, exprimias alla radunanza communal, on da neir risguardos ainten la mutivaziun dalla suprastanza communal.

Tar elecziuns, on igls cedels da votar, igl certificat da votar ed igls documaints per la votaziun per posta, da neir tarmess aglmanc diesch deis avant igl de da votaziun.

La substituziun e la votaziun per posta sa drezzan agl dretg vertent cantunal davart votaziuns ed elecziuns.

Per exequeir igl andamaint e la survegliaziun dalla votaziun all'urna, eligia la suprastanza en biro da votar tenor igl dretg vertent cantunal davart votaziuns ed elecziuns.

Igl resultat dallas votaziuns e dallas elecziuns ò da neir protocollo e publicitgia aint igls organs da publicaziun uffizials.

Art. 27d*

Modus d'eliger

Per l'elecziun digl mastral dovrigl aint igl ampren scrutini la pluralitad dallas vouschs vavevlas. Schi en'elecziun na reuschescha betg, ò li en sagond scrutini. Cò vala la pluralitad relativa. Eligia è chel tgi ò obtignia igl pi grond domber da vouschs.

Per l'elecziun digls commembers dalla suprastanza communal e dalla cumischung da gestiun, vala aint igl ampren scrutini la pluralitad absoluta. Igl domber total dallas vouschs digls candidats tgi restan siva d'aveir tratg giu las vouschs veidas e nunvavevlas, vign parteida tras igl dobel digls mandats libers. La proxima cefra antiera pi ota è la pluralitad absoluta. Schi ples persungas on cuntanschia la pluralitad absoluta tgi mandats libers tgi on da neir occupos, valan chellas cun igl pi grond domber da vouschs per eligeidas. Aint igl sagond scrutini vala la pluralitad relativa. Eligia è chel tgi ò cuntanschia las pi bleras vouschs. Tar egalitad dallas vouschs decida la bistgetta.

Glistas digls candidats tgi èn antradas anfignen igl pi tard treis emdas avant igl termin d'elecziun tar la canzleia communal, vignan publicitgeidas aint igl organ da publicaziun uffizial.

Chel tgi ranviescha betg tar la suprastanza communal la sia elecziun an terma dad otg deis siva digl de dall'elecziun cun ena declaraziun da refusa an scretg, ò l'acceptada.

Art. 27e*

Modus da votar

Tar la votaziun all'urna è decisiva la pluralitad absoluta dallas vouschs antradas vavevlas. Cedels da votar veids vignan betg dumbros. Tar egalitad dallas vouschs è igl project da votaziun refuso.

2. La radunanza communal*

Art. 28*//****

Radunanza communal La radunanza communal decida definitivamaintg da:

1. l'execuziun dallas suandontas elecziuns:
 - a) *
 - b) *
 - c) *
 - d) commembers digls cunsegls da scola,
 - e) commembers da cumischungs stablas, preveidas ainten otras leschas communalas,
 - f) **
 - g) ***
2. *
3. approvar igl preventiv ed igl rendachint annual scu er fixar igl pe da taglia;
4. lubeir expensas e speisas anfignen en import da CHF 350'000.00 per la madema tgossa e da CHF 70'000.00 per expensas tgi sa repetan mintg'onn tgi figureschan betg aint igl preventiv e tgi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs;
- 4a *** Credits posteriours e credits supplementars, schi vign surpasso cotras en credit d'impegn per duple tgi 10 procent, minimum pero per duple tgi CHF 25'000.00
5. piglier se novs amprests da daners e contractar siertads, ainfra la cumpetenza finanziaria conform alla cefra 4 numnada soura;
6. cumprar, vender ed impinar schaschant scu er conceder u liberar servituts e grevezzas funsilas cun excepziun da disposiziuns realas da nateira secundara, rectificaziun da cunfegns, e maseiras agl rom dalla politica da taragn e da taragn da biagier, ainfra la cumpetenza da finanzas conform alla cefra 4 numnada soura. Reservos restan ultra da chegl igls dretgs digl cumegn da vaschigns;
7. conceder e midar essenzialmaintg dretgs d'ava ed ulteriours dretgs d'etel spezial ed exequeir la devoluziun digls dretgs d'ava agl senn dalla legislaziun concernent igls dretgs d'ava;
8. decider davart la cooperaziun cun oters cumegn, corporaziuns ed instituziuns regiunalas;
9. conceder amprests, schinavant tgi la cumpetenza finanziaria vign betg surpassada conform alla cefra 4 numnada soura, schi surpassan la cumpetenza da finanzas dalla suprastanza communal e schi sa tracta betg da daners da fondos tgi èn an cumpetenza dall'istanza autorisada;
10. la survegliaziun suprema da tot igls sectours dall'administraziun

communala.

Art. 28a*

Conclus sottomess agl referendum

Cun resalva digl referendum facultativ decida la radunanza communal conform ad art. 15a da:

1. relascher e midar las leschas communalas cun excepziun dallas determinaziuns executoricas appartegnentas;
2. lubeir expensas e speisas anfignen en import da CHF 750'000.00 per la madema tgossa e da CHF 150'000.00 per expensas tgi sa repetan mintg'onn., tgi èn betg preveidas aint igl preventiv e tgi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs;
3. piglier se novs amprests da daners e contractar siertads, ainfra la cumpetenza finanziaria conform alla cefra 2 numnos soura;
4. cumprar, vender ed impinar schaschant scu er conceder u liberar servituts e grevezzas funsilas cun excepziun da disposiziuns realas da nateira secundara, rectificaziun da cunfegns, e maseiras agl rom dalla politica da taragn e da taragn da biagier, ainfra la cumpetenza da finanzas conform alla cefra 2 numnada soura. Reservos restan ultra da chegl igls dretgs digl cumegn da vaschigns;
5. conceder amprests, schinavant tgi la cumpetenza finanziaria conform alla cefra 2 numnada soura vign betg surpassada e schi sa tracta betg da daners da fondos tgi èn an cumpetenza dall'istanza autorisada.

Art. 29**

Convocaziun, tractandas

La radunanza communal vign convocada dalla suprastanza communal.

La visada succeda diesch deis avant la radunanza communal cun ena publicaziun aint igl figl uffizial ansemen cun la glista da tractandas.

I dastga neir decida sulettamaintg da tractandas tgi figureschan sen la glista da tractandas publitgeida.

Tar tractandas d'impurtanza pi gronda per igl cumegn elaborescha la suprastanza communal en messadi per mangs digls votants ed igl distribuescha a taimp u igl publitgescha sen la pagina d'internet digl cumegn.

Mintga radunanza communal convocada tenor las prescripziuns è cumpetenta da decider.

Per cass da raschunevkladad, ò la violaziun da determinaziuns da cumpetenza e procedura da neir contestada immediat. Cass cuntrari scroda igl dretg da far recurs.

Publicitad, recusaziun	<p>Art. 29a**</p> <p>La radunanza communal è publica.</p> <p>Davart la lubientscha da transmissiun da maletgs e registraziuns sonoras, decida la radunanza communal. Mintga persunga cun dretg da votar, pò pretender tgi las sias expectoraziuns e la sias votaziuns vignan betg registradas.</p> <p>L'exclusiun da persungas sainza dretg da votar vign disponeida schinavant tgi interess predominant public u privats ve da singulas tractandas pretendan chegl.</p> <p>Igls muteivs d'exclusiun decisivs per las instanzas na valan betg per igls participants dalla radunanza communal.</p>
Presidi	<p>Art. 30</p> <p>La radunanza communal vign manada digl mastral.</p> <p>È chel impedia, presidiescha igl vicemastral u en oter commember da suprastanza la radunanza.</p>
Predeliberaziun	<p>Art. 31**</p> <p>La radunanza communal dastga decider sulettamaintg da tractandas tgi la suprastanza communal è discuto e sottamess ena proposta.</p>
Modus da votaziun	<p>Art. 32</p> <p>Per mintga tractanda stò neir do la pusebladad d'ena discussiun libra avant la decisiun finala.</p> <p>Las votaziuns vignan fatgas avertas. Ellas on da neir fatgas an scretg, schi ena quarta digls votants cun dretg da votar preschaints, pretendan. Decisiva per votaziuns avertas è la pluralitad absoluta da chels tgi voteschan. En las vuschs egualas, decida igl mastral.</p> <p>Per schurmetg d'interess privats, po' la suprastanza decider da far ena votaziun an scretg. Tar votaziuns sot scrutini vala la pluralitad absoluta dallas vuschs vlevlas. Cedels veids vignan betg dumbros. Tar egalitad dallas vuschs è igl affar refuso.</p>
Modus d'elecziun	<p>Art. 33*</p> <p>Las elecziuns vignan fatgas sot scrutini. Schi vign betg protesto pon ellas neir fatgas avertas. Eligia è chel tgi contanscha la pluralitad dallas vuschs vlevlas.</p> <p>Tar elecziuns cumplexivas vignan addeidas tot las vuschs vlevlas da candidats e siva divideidas tras igl domber digls posts libers plus 1. La proxima cefra antiera pi ota è la pluralitad absoluta.</p> <p>Schi en'elecziun na vign betg contanscheida tar elecziuns singulas, u schi tar elecziuns cumplexivas è eligias pi pacs candidats tgi chegl tg'igl è d'eliger, vign fatg ena sagonda votaziun libra. Eligias è chels candidats tgi contanschan las pi bleras vuschs. Schi dat ena egalitad dallas vuschs, decida la bistgetta sur dall'elecziun.</p>

Art. 34**

Art. 35*/**

Art. 36**

3. La suprastanza communal*

Art. 37

Suprastanza
communala

La suprastanza communal è l'autorità amministrativa e puliziala digl cumegn.

Ella sa cumpona digl mastral e da quatter ulteriours commembers.

Art. 38***

Constituziun

All'antschatta dalla perioda d'uffezi eligia la suprastanza communal igl vicemastral ed igls schefs digls departaments. Mintga supstant è obliia da surpiglier igl departament surdo ad el scu er la suppleanza d'en ulterior departament. La suprastanza pò sa constitueir da tot taimp siva d'elecziuns complementaras u per oters muteivs. La repartiziun digls departaments ò da neir communitgeida agl cumegn.

Igl schef digl departament da biagier è a madem taimp president dalla cumischung da biagier, igls schef digl departament da scola è a madem taimp commember digl cunsegl da scola digl consorzi da scola primara e digl scalem ot.

Art. 39

Sedutas

La suprastanza vign convocada antras igl mastral u antras igl vicemastral, schi savens tgi las tractandas pretendan.

Sen preteisa d'en commember da suprastanza è igl mastral obliia da convocar ena seduta extraordinaria.

Art. 40**

Abilitad e cumpetenzza
da decider

Per decider valevlamaintg ston esser preschaints aglmanc treis commembers da suprastanza cun dretg da votar.

Per votaziuns ed elecziuns decida la pluralità assoluta.

Mintga commember è obliia da votar. Reservadas restan las disposiziuns pertutgont la recusaziun tenor art. 24.

Èn las vouchs angulivadas, decida igl mastral; tar elecziuns la bistgetta.

Art. 41/**/****

Cumpetenzas

La suprastanza communalà ò tottas cumpetenzas tgi n'èn betg surdadas ad en oter organ sen fundamaint digl dretg federal u cantunal, dalla constituziun u d'ena lescha communalà.

Las sias cumpetenzas èn an spezial da:

1. exequeir igl dretg federal e cantunal scu er dallas leschas ed ordinaziuns communalas e l'execuziun digls conclus digl cumegn d'urna e dalla radunanza communalà;
2. en dretg extendia da dar directives e d'inspecziun anvers tot igls funcziunaris da cumegn e la surveglanza da tot igls process d'affar, spezialmaintg dallas decisiuns dalla direcziun communalà, dall'antiera administraziun communalà scu er la surveglaziun da purtaders externs resp. lour adampleida digls dueirs;
3. administrar la facultad communalà e tot igls departamaints;
4. stabileir igl chint annual ed igl preventiv;
5. preparar tot las tractandas per mang dalla votaziun all'urna e dalla radunanza communalà ed organisar las votaziuns ed elecziuns;
6. decider davart expensas unicas betg preveidas aint igl preventiv anfignen CHF 25'000.– pro affar, pero maximum CHF 100'000.– ad onn;
7. decider d'expensas tgi sa repetan, ma èn betg fixadas aint igl preventiv, anfignen maximal CHF 3'000.– pro affar, pero maximum CHF 6'000.– ad onn;
8. decider davart da contracts agl rom dallas cumpetenzas administrativas ordinarias;
9. decider arisguard igl manar process e recurs scu er far giu cunvagnientschas e contracts da cumpromiss;
10. represchentar igl cumegn vers terzas persungas e davant dertgira ed autoritads;
11. exequeir la pussanza puliziala appartenenta agl cumegn e la cumpetenza penala dalla procedura administrativa, schinavant tgi chegl è betg surdo antras ena lescha communalà ad otras instanzas communalas
- 11a decider davart protestas tgi son neir inoltradas tenor lescha cunter decisiuns administrativas e decisiuns da multas dad otras instanzas communalas;
12. salarisar igls delegos da cumegn, funcziunaris ed ampluias, scu er las cumischungs betg stablas ed otras cumischungs, schinavant tgi chegl n'è betg resalvo ad en oter organ;
13. surdar lavours a terzas persungas ed eliger cunsiglieders da cumegn;
14. administrar igl schaschant communal;
15. piglier se amprests e surpiglier siertads ainfer la sia cumpetenza da finanzas, maximal pero CHF 25'000.00 per onn;
16. cumprar, vender ed impinar proprietad da bagnis immobigliars scu

er conceder u liberar servituts e grevezas funsilas, schinavant tgi la muntada finanziaria dalla decisiun na surpassa betg CHF 25'000.00. Resalvos restan ultra da chegl igls dretgs digl cumegn da vaschigns;

17. conceder amprests, ainfer la sia cumpetenzza da finanzas, maximal pero CHF 25'000.00 per onn;

17a Credits posteriours e supplementars, schi vign surpazzo cotras en credit d'impegn per maximalmaintg 10 procent, u tgi la muntada finanziaria schea an sias cumpetenzas d'expensas tenor art. 41 cef. 6.;

18. adattar igl dretg communal agl dretg superiour schinavant tgi exista betg cotras nign spazi da regulaziun;

19. relascher e midar ordinaziuns, an spezial d'en reglamaint d'organisaziun per la suprastanza communal, la direcziun communal e las cumischungs (reglamaint d'organisaziun);

La suprastanza surdat alla direcziun communal singulas cumpetenzas tgi totgan tenor la constituziun communal u tenor dretg surordino betg expressivamaintg tar la sia cumpetenzza. Ellas sa drezzan agl reglamaint d'organisaziun per la suprastanza communal, per la direcziun communal e per las cumischungs.

Cumpetenzza d'elecziun **Art. 41a*****

La suprastanza eligia:

1. igls ulteriours commembers dallas instanzas e cumischungs, igls delegos per corporaziuns da cumegn, cun e sainza personalitad giuridica scu er ampluias, schinavant tgi l'elecziun n'è betg surlascheda expressivamaintg ad en'otra istanza.
2. igl post da revisiun sen proposta dalla cumischung da gestiun.

Art. 42***

Departamaints

Igls camps specifics digl cumegn vignan repartias an tschintg departamaints.

La suprastanza reparta igls departamaints an convagnientscha vicendevla sen igls divers commembers da suprastanza.

Igl andamaint da finanzas surstat agl mastral.

La suprastanza communal regla la sia organisaziun e la structura dall'administraziun communal aint igl reglamaint d'organisaziun.

Art. 43***

Art. 44***

Mastral

Igl mastral magna la radunanza communal e presidescha las sedutas da suprastanza, scu er la seduta dalla direcziun communal.

Igl mastral prepara la glista da tractandas dallas sedutas da suprastanza. El procura la realisaziun digls conclus ansemen cun igl oters commembers da suprastanza, resp. cun la direcziun communal.

Ad el surstat ultra da chegl la decisiun da disponer d'expensas libramaintg definiblas ed unicas anfignen CHF 1'000.00, tgi èn betg preveidas aint igl preventiv. Chellas expensas pon betg surpassar igl import total da CHF 5'000.00 ad onn.

An cass urgents pò el piglier las disposiziuns provisoricas necessarias.

Art. 45**

Sottascripziun digl cumegn; meds legals

Igl mastral resp. igl vicemastral sottaescreiva giuridicamaintg valevel ansemen cun en ulteriour commember da suprastanza u igl scrivant da cumegn.

Decisiuns e disposiziuns contestablas ston esser signeidas cun las indicaziuns digls meds legals.

4. La cumischung da gestiun*

Art. 46

Cumischung da gestiun

La cumischung da gestiun sa cumpona da treis commembers. Ella sa constituescha sasezza. Ella è cumpetenta da decider angal schi ella è cumpletta.

Art. 47/****

Pensums

La cumischung da gestiun ò d'examinar igl antier andamaint dall'administraziun e digl chint scu er igl menaschi da tot igls organs ed ampluias communalas tenor las directivas cantunalas.

Ella è er autorisada da far controllas betg annunztgeidas.

Per mintga rendachint annual ò ella da rapportar alla radunanza communal davart igls resultats dall'examinaziun e da far propostas correspondentas.

La cumischung da gestiun è autorisada da pretender dalla suprastanza communal actas e posiziuns e da piglier invista ainten tottas actas digl cumegn, schinavant tgi chellas èn d'impurtanza per adampleir la sia incumbensa.

Per tottas tractandas pò la cumischung da gestiun anvidar allas sias sedutas commembers da suprastanza u dad otras instanzas. Chels on da dar las infurmaziuns basignevas alla cumischung da gestiun per tgi chella saptga adampleir la sia incumbensa. Ella è autorisada da consultar igls sies collaboratours per cunsegliaziun.

An cunvagnientscha cun la suprastanza communal pò la cumischung da gestiun exequeir la controlla digl chint an collaboraziun cun en post

da revisiun extern.

An cass da constataziuns da muntada inferioura, pon la cumischung da gestiun ed igl post da revisiun extern dar giu en rapport spezial alla suprastanza communal.

IV. Direcziun communal / Administraziun communal / Ampluias comunals***

Art. 47a***

Direcziun communal

La direcziun communal sa cumpona digl mastral scu parsoura, digl scrivant da cumegn e digl manader digl sarvetsch d'ovras. Igl reglamaint d'organisaziun regla las incumbensas e competenzas dalla direcziun communal.

La direcziun communal è cumpetenta da far propostas, elaborar e controllar las decisiuns dalla suprastanza communal.

Ella dispona da cumpetenzas da decisiun selecziunadas, tgi èn neidas attribueidas ad ella antras la lescha u igl reglamaint d'organisaziun.

Alla direcziun communal surstat igl conclus davart d'expensas libras definiblas, tgi èn betg preveisas aint igl preventiv:

- a) per expensas unicas definiblas libramaintg anfignen CHF 3'000.00. Chellas expensas pon an total betg surpassar igl import da CHF 15'000.00 ad onn.
- b) per expensas tgi sa repetan mintg'onni anfignen CHF 1'500.00. Chellas expensas dastgan betg surpassar an total igl import da CHF 5'000.00 ad onn.

So la direcziun communal betg decider unanimamaintg, ò igl affar da neir sottamess per decisiun alla suprastanza communal.

La direcziun communal orientescha la suprastanza communal periodicamaintg ed an furma adattada dalla sia activitad. La suprastanza communal ò igl dretg d'invista illimito aint igls documaints.

L'execuziun da fatschentas da muntada subordinada, pò la direcziun communal surlascher an moda autonoma all'administraziun.

Art 48***

Administraziun communal

L'administraziun communal procura igl antier andamaint da chint ed igls ulteriours pensums administrativs publics ed exequescha las decisiuns dalla suprastanza, schinavant tgi la direcziun communal n'èn betg incumbensada cun talas.

Art. 49**

Scrivant da cumegn

Igl scrivant da cumegn magna la canzleia communal e survigilescha igl persunal dall'administraziun.

El magna protocol dalla radunanza communal e dallas sedutas da suprastanza ed ò vusch consultativa an suprastanza. La suprastanza pò er incumbensar en'otra persunga da screiver igl protocol.

Art. 50**

Pladimaint digl persunal

La suprastanza communal eligia igl persunal da cumegn e fixescha la salarisaziun agl rom dallas cundiziuns da cumegn, schinavant tgi nign oter organ è incumbenso persiva.

Las cundiziuns da pladimaint sa drezzan tenor las decisiuns digl cumegn d'urna e dalla radunanza communal, noua tgi talas determinaziuns mantgan, mintgamai tenor la legislaziun davart igl persunal e da scola digl cantun Grischun.

V. Finanzas, taglias ed otras taxas

Art. 51

Facultad communal

La facultad communal sa cumpona:

- a) dallas tgossas tgi vignan utilizadas publicamaintg, scu veias, plazs, avas e digl taragn ve digl qual i na so betg neir cumpruvo possess privat (art. 664 CCS/ZGB ed art. 118 e 119 dalla lescha introductiva agl CCS/ZGB);
- b) dalla facultad administrativa, numnadamaintg dallas tgossas e fondos tgi stattan cun lur substanza directamaintg an disposiziun all'administraziun scu bietgs d'administraziun, tgesas da scola, ovras pigl provedimaint digls abitants cun ava ed electricitad, indrezs per la dismessa d'ava persa e rusment, indrezs per stidar fi, plazs da labour e da sport etc.;
- c) dalla facultad d'adiever, numnadamaintg alps, gôt, dretgs da far lenna e da pascular scu er pastgiras;
- d) dalla facultad finanziaria scu capitals, daner contant, dabungs, schaschant ed ovras, tgi vignan salvadas an possess digl cumegn perveia da lur valeta da facultad e tgi son neir tratgas a nez tenor las furmas digl dretg privat (locaziun, fittanza, vendita digl retgav) u antras conceder dretgs speziels d'utilisaziun. dretgs speziels d'utilisaziun.

Art. 52**

Prancepis da finanzas,
prancepis dalla
contabilitad

Igls meds publics on da neir utilisos an furma spargnevla ed economica.

L'economia da finanzas duess esser angulivada a media vista.

Mintga expensa pretenda ena basa legala, ena deliberaziun d'en credit ed ena lubientscha per igl paiamaint.

La contabilitad ò da neir manada tenor igls prancepis generals rancunaschias per igl andamaint da chints publics.

La bilantscha ò da neir messa sen en sang fundamaint antras amortisaziuns e reservas planisadas.

Igls meds lias per scopos definias (fondos, fundaziuns e finanziaziuns spezialas) duessan neir separos ed administros tenor lur determinaziun digl intent.

Igl chint annual ò da neir preschento alla radunanza communal per l'approvaziun ansemen cugl rapport dalla cumischung da gestiun anfignen igls 30 da zarcladour.

Igl preventiv ed igl pe da taglia per igl onn da chint on da neir preschentos alla radunanza communal anfignen igl pi tard mez december digl onn precedent.

Art. 53**

Vender ed impinar
facultad da gioldamaint

Per vender u impinar facultad da gioldamaint valan las determinaziuns digls art. 45-46 dalla lescha digls cumegn cantunala.

Art. 54

Garanzeia digls
basigns da finanzas,
taglias

Igl cumegn corva igls basigns da finanzas an spezial cuagl retgav dallas taglias e facultad, scu er da contribuziuns e taxas. Las taglias on da neir fixadas uscheia, tgi las finanzas seian angulivadas a lunga vista. La lescha da taglia stò neir approvada dalla regenza.

Prestaziuns spezialas on da neir finantzgeidas tant scu pussebel e cumportablas tenor igl prancepi da caschunader antras taxas causalas. Expensas dastgan neir fatgas angal schinavant tg'igl èn basignevlas, economicas e surpurtablas.

Art. 55**

Taxas d'utilisaziun e
contribuziuns da costs

Per l'utilisaziun da gioldamaint vignan incassadas taxas d'utilisaziun u tschains da fittanza.

Per utilisaziuns spezialas a fundamint da concessiuns u lubientschas per igl adiever general augmento incassa igl cumegn taxas tgi correspondan alla valeta dall'utilisaziun.

Art. 56

Taxas

Igl cumegn pò incassar taxas digls utilisaders d'ovras, interpresas ed indrezs communalas erigias e mantignias da cumegn. L'otezza da talas sa drezza allas ordinaziuns communalas vertentas.

Per far adiever dall'administraziun communalala u per l'execuziun da funcziuns uffizialas (per ex. concessiun da lubientschas) pò igl cumegn incassar taxas d'administraziun.

L'otezza dallas taxas duess esser per regla uscheia, tgi ella corresponda alla valeta dalla prestaziun exequeida per igl adressat, uscheia tgi corvan igls costs digl cumegn.

Art. 57

Taxa da preferentscha

Sch'igl cumegn realisescha ovras u indrezs tgi portan en avantatg spezial a tschertas persungas u tgi augmaintan la valeta da tscherts objects, schi incassa el contribuziuns correspondentas digls privilegias ve dall'erecziun dall'ovra tenor las determinaziuns ed ordinaziuns dallas leschas spezialas da cumegn.

Per la repartiziun digls costs valan subsidiarmaintg las prescripziuns cantunalas.

Art. 58**

Taxa per giasts u
alloschamaint e taglia
per la promoziun digl
turissem

Per la promoziun digl turissem pò igl cumegn incassar ena taxa per giasts u taxa d'alloschamaint ed ena taglia per la promoziun digl turissem. Las determinaziuns particularas vignan regladas antras la lescha.

Las antradas na dastgan betg neir duvradas per finantzgier pensums da cumegn ordinaris.

VI. Determinaziuns finalas e transitoricas

Art. 59

Revisiun

La constituziun preschainta pò neir revedeida da tot taimp total u parzialmaintg.

Mintga revisiun è sottamessa alla approvaziun dalla regenza. Ella vo an vigour siva dall'approvaziun.

Art. 60**

Art. 61

Ulteriouras
determinaziuns

Las ampremas elecziuns cumplessivas dallas instanzas on li igl otgover 2006.

Art. 62

Aboliziun da
determinaziuns
cuntradictoricas

Chella constituziun ramplazza chella digls 12 da fanadour 1981 cun midada digls 21 d'avost 1998.

Cun l'antrada an vigour da chella constituziun èn cassos tots conclus da cumejn tgi scunterdeian alla nova constituziun.

Art. 63

Text decisiv dalla
constituziun

Decisiv è igl text rumantsch dalla constituziun approvada.

Approvaziun

Decidia dalla radunanza communal digls 19-06-2005.

Approvo dalla regenza tenor conclus digls 06-09-2005/1089.

*Revisiun parziala

Decidia dalla radunanza communal digls 28-10-2018, an vigour a parteir digls 01-01-2019.

** Revisiun parziala

Decideida digl cumejn d'urna digls 19-05-2019, an vigour a parteir digls 19-05-2019.

Igl mastral:

Igl scrivant da cumejn:

Simon Willi

Ursin Fravi

Tottas dus revisiuns parzialas èn neidas approvadas dalla regenza
tenor conclus digls _____ / DR_____

En num dalla regenza

Il president:

Il chancelier:

Dr. Jon Domenic Parolini

Daniel Spadin